

Riktlinjer

Trivsamma och trygga offentliga miljöer

Datum: 2020-10-23

Innehåll

Inledning	3
Nuläge	4
Stadsplanering	4
Vad gör vi idag	4
Riktlinjer	6
Rena och trygga offentliga platser	6
Rena och trygga parker	8
Biologisk mångfald	8

Inledning

Dessa riktlinjer utgår från Samhällsbyggnadsnämndens prioriterade mål *Vårdade offentliga miljöer* och *Hållbart samhälle*. Riktlinjerna har tagits fram för att tydliggöra hur vi ska jobba med kommunens offentliga miljöer för att säkerställa att målen uppnås. Samhällsbyggnad gator & parker har i uppdrag att sköta allmän plats och har som mål att skapa trygga och inkluderande offentliga miljöer. Det är viktigt för Skellefteås attraktivitet att framför allt centrum i staden och de mindre orterna är välskötta. Nedskräpning och synligt slitage påverkar både invånarnas och besökarnas uppfattning om den stad vi bor och verkar i. Även andra saker i den offentliga miljön påverkar hur staden upplevs, exempelvis underhållet av gator och parker, tillgängligheten, tillgången till sittplatser, vackra miljöer att vistas i, tydlig information och service.

Skellefteå vill vara en hållbar kommun, både socialt, ekonomiskt och miljömässigt. Trygghet är en stor del av den sociala hållbarheten; är människor trygga så blir samhället mer jämställt, jämlikt och mindre sårbart. En plats som är välskött upplevs som tryggare än en plats som är skräpig, trasig och sliten. Därför är det viktigt att upprätthålla skötsel och underhåll. Att lägga resurser på underhåll är långsiktigt mer ekonomiskt hållbart än att bygga om med jämna mellanrum, det är också bättre för miljön att ta hand om det man har istället för att behöva köpa nytt.

Nuläge

Stadsplanering

Skellefteå växer och är i ständig utveckling mot att bli fler invånare och en attraktiv plats att leva o bo på. Målet är att bli en vacker, rättvis och hållbar stad vilket kräver en långsiktig plan. I planeringen är det därför viktigt att skapa förutsättningar för att bygga och utforma platser på ett sätt som är skapar trygghet, tillgänglighet och trivsel samt underlättar renhållning och snöröjning.

Det finns flera planer framtagna som på olika sätt utgör underlag för hur vi ska utforma och placera nya bostäder, industri- och handelsområden, parker, friluftsområden och infrastruktur. Dessa är till exempel översiktsplaner, *Riktlinjer för hållbart byggande*, Miljöprogram, cykelplan och dagvattenstrategin. Det är även planer under framtagande såsom lekplatsprogram och grönyteprogram.

Vad gör vi idag

Planering

När parker och lekplatser byggs om görs skötselplaner för att säkerställa att parken eller lekplatsens gestaltningstankar bibehålls och utvecklingen blir som planerat. Det finns även en generell skötselplan (bilaga 3) där det framgår vilken nivå som eftersträvas vid skötsel av parker och naturmark.

Inventering görs regelbundet av vägar, vägmarkeringar och skyltar, dessa förbättras och byts utifrån prioritering.

Digitala kartor och GIS används i arbetet för att underlätta planering och utförande.

Felanmälan. Genom att använda appen Felanmälan kan invånare rapportera in fel och brister till gator & parker. Användaren kan markera i kartan på vilken plats felet finns. Appen utvecklas hela tiden och förhoppningen är att fler verksamheter kan kopplas till den.

Renhållning

För att Skellefteå ska bibehålla vårdade offentliga miljöer har samhällsbyggnad rutiner för att hantera skräp, klotter och skadegörelse. Stadens centrum och de mest välbesökta platserna utanför centrum städas dagligen, både för hand och med maskin. Städningen utförs dagtid för att synliggöra vårt renhållningsarbete, eftersom detta har visat sig ha en positiv inverkan och minskar mängden skräp som slängs på marken.

Städningen i centrala Skellefteå utförs både av egen personal och med inhyrda externa resurser från Solkraft (vardagar) och Samhall (helger och vid extra avrop). Allt sker enligt gatuhållningens skötselplan (bilaga 1). Samhällena runt om i kommunen städas av egen personal men mindre frekvent då nedskräpningen där är mindre. Arbetet med klotter och skadegörelse följer kommunens Policy mot klotter och liknande skadegörelse, antagen 2008-09-16 (bilaga 2). Alla klottersanerade ytor får nytt skydd, även de nya murar och tunnlar vi bygger. Trasiga saker åtgärdas så fort som möjligt, potthål fylls igen och trasig belysning byts ut.

Skellefteå kommun är medlemmar i nätverket Håll Sverige Rent och följer deras arbete genom nyhetsbrev, deltagande i konferenser och information från websidan. Varje år genomför HSR en kampanj som kallas Skräpplockardagarna (tidigare *Vi håller rent*), där skolor, förskolor och privatpersoner kan anmäla sig via HSRs websida. Kommunen beställer sedan material i form av soppåsar och diplom som kan hämtas av de som anmält sig.

Riktlinjer

Rena och trygga offentliga platser

Utformning

Särskild hänsyn ska tas till trygghetsaspekter på platser man inte kan välja bort t.ex. busshållplatser eller platser där en alternativ väg att ta sig dit eller därifrån saknas. Trygghet handlar dels om belysning men också om att tillgodose aspekter som platsens tydlighet, läsbarhet, överblickbarhet, renhållning men kanske främst möjlighet till aktivitet, liv och rörelse under så stor del av dygnet som möjligt. Vid projektering och planering av gator och torg finns driften med i hela kedjan. En viktig del är placeringen av markutrustning och belysningspunkter i förhållande till andra element. Papperskorgar bör placeras med hänsyn till snöröjning. De ska vara åtkomliga för personer i rullstol och stå på ett plant underlag, gärna på en sockel så att inte snö och is hindrar öppning från sidan. Papperskorgar bör också vara utformade så att fåglar inte kan komma åt att dra ut skräp. Träd ska placeras på rätt avstånd från belysningsstolpar, för att inte med tiden växa in och skymma ljuset.

Renhållning

Ur plan- och bygglagen 8 kap. Krav på byggnadsverk, byggprodukter, tomter och allmänna platser:

15 § En tomt ska hållas i vårdat skick och skötas så att risken för olycksfall begränsas och betydande olägenheter för omgivningen och för trafiken inte uppkommer.

Om det på tomten finns en anordning som är avsedd att uppfylla kraven i 9 §, ska den i skäligen utsträckning hållas i sådant skick att den fyller sitt ändamål.

Lekplatser och fasta anordningar på lekplatser ska underhållas så att risken för olycksfall begränsas.

...

16 § Det som gäller i fråga om vård och skötsel av en tomt enligt 15 § ska i skäligen utsträckning också tillämpas på allmänna platser och på områden för andra anläggningar än byggnader.

Skräp föder skräp. Där någon redan slängt skräp tenderar andra att fortsätta. Nedskräpning leder till klotter och skadegörelse och skapar på sikt en otrygg plats. Därför är det viktigt att nedskräpningen minimeras genom regelbunden renhållning men också genom förebyggande arbete.

Enligt Håll Sverige Rent är det viktigt att skapa en organisation runt arbetet med nedskräpning. En person eller grupp bör utses som ansvarig för frågan och alla som berörs måste vara delaktiga i arbetet. Det är även viktigt att inkludera andra aktörer, såsom näringsidkare, föreningar, polis och pedagogisk verksamhet för att ta ett helhetsgrepp om nedskräpning, klotter och trygghetsskapande åtgärder.

Att ha en plan med mål för arbetet med att minska nedskräpning är en förutsättning för att lyckas. Mätning av skräp kan vara bra för att veta hur arbetet med att minska nedskräpningen ska läggas upp och för att se att uppsatta mål uppnås. Skräpmätningar kan beställas av Håll Sverige Rent.

Belysning

Rätt typ av belysning på rätt plats är viktigt. Vägbeslysning är till för att skapa säkerhet så att bilister kan se omgivningen i god tid och att fotgängare ser var de ska gå. Belysning kan också vara ett sätt att leda människor till rätt plats och att skapa trygghet. Det kan även bidra till att förstärka upplevelsen av en byggnad, ett konstverk, eller växtlighet och göra det mer estetiskt tilltalande.

På samma sätt kan felaktig typ eller placering av belysning förstärka upplevelsen av mörker till exempel om omgivningen är mörk och gångvägen eller platsen starkt upplyst. Den kan inge en känsla av falsk säkerhet om den lyser upp en plats som inte är snöröjd eller på annat sätt otillgänglig. En armatur som är felriktad eller där ljuskällan är synlig, kan också verka bländande. En felaktigt utformad ljussättning av en byggnad eller ett konstverk kan helt förstöra intrycket. Belysning nattetid kan även påverka djur och insekters beteende. När belysning utformas bör dess effekter på den biologiska mångfalden hållas i åtanke.

För att få tillåtelse att ha belysning på statlig väg måste anläggningen uppfylla de krav som är beskrivna i VGU (*Vägar och gators utformning*, Trafikverket) avseende ljusmängd och stolptyp.

Rena och trygga parker

Parkerna i staden fyller en långt viktigare funktion än att bara bidra med vackra planteringar och picknickytor. Det gröna behövs i stadsmiljön för att förbättra luftens kvalitet, mildra effekten av temperaturväxlingar och vindar, fånga upp dagvatten och bidra till ett mer robust och hållbart samhälle. Det är också till de gröna miljöerna som människor främst söker sig när de vill komma ut och få den motion vi alla behöver i det dagliga livet. Parken är ett extra vardagsrum, för den som inte har en egen uteplats och en arena för stadens ungdomar. Det är viktigt att parkerna är välskötta och planeras på ett genomtänkt sätt för att skapa trygghet. Vid stråk där människor rör sig ska det finnas belysning, skräpkorgar och omgivningen ska vara utformad på ett sätt så att inga mörka vrår skapas. Att se andra människor skapar också trygghet, därför är det viktigt att parker har fler upplevelsevärden som attraherar många. Enligt plan- och bygglagen ska allmänna platser kunna användas av personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga och hinder som är enkelt avhjälpas ska alltid avhjälpas.

Biologisk mångfald

Den biologiska mångfalden är viktig även i staden för att skapa olika ekosystemtjänster som bidrar till att göra staden mer resiliert och robust, anpassningsbar och motståndskraftig. Ekosystemtjänster i staden kan bland annat vara att skapa skugga, omhändertagande av dagvatten, historiebärande vegetation, förutsättningar för produktion av närodlad mat och platser för avkoppling och återhämtning. På park och naturmark kan den biologiska mångfalden gynnas på olika sätt. I praktplanteringar kan med fördel växter väljas som lockar till sig pollinatörer, så att dessa har möjlighet att leva i staden. I naturområden kan vegetationen lämnas orörd för att skapa plats för fåglar och andra djur och växter som gynnar djur- och fågellivet. Även om detta ibland kan upplevas ovårdat. Ängar är en typ av biotop som oftast är mycket artrik. Genom att anlägga fler ängar och sköta dem på rätt sätt, kan man skapa större biologisk mångfald i stadsmiljö.

Ett hot mot den biologiska mångfalden är invasiva främmande arter, arter som har spridits via människan och som är ett hot mot den inhemska floran. De kan till exempel konkurrera ut andra arter eller förändra jordens sammansättning så att vissa arter inte längre kan växa på platsen. Därför behöver dessa arter bekämpas, både genom information till allmänheten för att undvika spridning via trädgårdar eller trädgårdskomposter men också genom bekämpning av själva växterna.

www.skelleftea.se